

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Postboks 4710 Sluppen, 7468 Trondheim

Sentralbord: 73 19 90 00

Besøksadresse: E. C. Dahls g. 10

Saksbehandler

Marita Ugseth

Oppvekst- og utdanningsavdeling

Innvalgstelefon

73 19 93 44

Vår dato

29.11.2012

Deres dato

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)

2012/8468-712.0

Deres ref.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Høringsuttalelse - «Forslag til endringer i lov 8. april nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) mv. for å gi barn bedre beskyttelse mot vold og overgrep, 12.10.2012.»

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har følgende kommentarer og innspill til departementets høringsnotat:

Kapittel 2

«Bostedsforelders rett til å beskytte barnet mot vold og overgrep»

Barnets bostedsforelder har etter gjeldende rett, både rett og plikt til å nekte samvær der det er risiko for at barnet utsettes for vold eller overgrep. Departementet viser i høringsnotatet til at det synes å være en usikkerhet knyttet til om bostedsforelder har rett til dette og at dette skal tydeliggjøres ved at det tas inn i lovteksten i barnelovens § 43, første ledd og andre ledd andre punktum.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag tilslutter seg departementets forslag, men ønsker å komme med følgende betraktninger og vurderinger:

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag vurderer at en konsekvens av en slik lovendring kan være at terskelen for å nekte samvær mellom barnet og samværsforelderen senkes og at antall saker der dette skjer øker. Det er både negative og positive sider ved dette.

En tydeliggjøring og konkretisering av lovteksten sikrer at gjeldende rett er mer tilgjengelig, både for private parter, samt instanser og samarbeidspartnere til den det gjelder. Det kan føre til at bostedsforelderen lettere både får kjennskap til, samt makter å ta de nødvendige grep for å beskytte barnet mot vold og overgrep. Samarbeidsinstansene på sin side, vil også lettere kunne sette seg inn i gjeldende rett og således gi råd og veiledning.

På en annen side kan økt bevissthet om gjeldende rett, samt en terskelendring øke risikoen for utnyttelse/misbruk. Dette vil etter all sannsynlighet først og fremst oppstå i saker med langvarig og høyt konfliktnivå mellom foreldrene. I saker med høyt konfliktnivå er det en økt risiko for at foreldres følelser og egen krise overskygger barnets behov. Saker av slik karakter kan altså medføre at partene lettere benytter seg av en slik mulighet. Dette vil få ytterligere omkostninger for barnet/barna det gjelder.

	Embetsledelse og administrasjonsstab	Kommunal- og beredskapsavdeling	Oppvekst- og utdanningsavdeling	Sosial- og helseavdeling	Landbruk og bygdeutvikling	Miljøvern-avdeling
Telefon	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00
Telefaks	73 19 91 01	73 19 91 01	73 19 93 51	73 19 93 01	73 19 91 01	73 19 91 01
E-post:	postmottak@fmst.no	Internett: www.fylkesmannen.no/st		Organisasjonsnummer: 974764350		

Som nevnt ovenfor vil også instanser som jobber med partene lettere kunne sette seg inn i gjeldende rett og gi råd og veiledning. Imidlertid vil Fylkesmannen i Sør-Trøndelag understreke at å gi råd i denne type saker er utfordrende og at det krever både oversikt, kunnskap og klokskap. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mener det er viktig at barneverntjenesten fremviser varsomhet, samt at de sikrer et begrunnet grunnlag før de evt. råder den ene parten til å iverksette et slikt tiltak.

Kapittel 3

«Barneverntjenestens rolle ved mistanke om vold og andre overgrep under samvær»

Kort kommentar til pkt. 3.1 vedr. gjeldende rett:

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har merket seg at det i høringsnotatet vises til barneverntjenestens mulighet til å gripe inn i en akutt faresituasjon under samvær, og plassere barnet i det andre hjemmet i påvente av en barnefordelingssak. Imidlertid har Fylkesmannen i Sør-Trøndelag en oppfatning av at dette ikke var mulig ut i fra henvendelser, bl.a. fra barneverntjenesten. Det kan derfor tyde på at dette ikke praktiseres av fylkesnemnd og domstol per i dag.

Kommentarer til pkt. 3.2 og 3.3:

Ut i fra situasjonen i den kommunale barneverntjenesten per i dag stiller Fylkesmannen i Sør-Trøndelag seg negativ til departementets forslag som omhandler:

Pkt. 3.3: Bør barneverntjenesten være partshjelper i saker etter barneloven?

Pkt. 3.4: Bør barneverntjenesten gis hjemmel til å iverksette tiltak overfor samværsforelder uten samtykke?

Da betraktningene og vurderingene omkring disse to temaene vil gå noe inn i hverandre, velger vi å se dem samlet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mener at departementet kommer med en viktig tydeliggjøring i dette kapitlet (side 28, femte avsnitt): «*Dersom barneverntjenesten mottar en melding om bekymring for barn som er hos samværsforelder, må denne behandles som enhver annen melding, jf. Barnevernloven § 4-2.*» Gjeldende rett gir altså åpning for å åpne undersøkelsessak og utrede den helhetlige omsorgssituasjonen for barnet, uavhengig om bekymringen er knyttet til bostedsforelder eller samværsforelder. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mener at loven derfor er tilpasset dagens familiemønstre.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mener imidlertid at det er behov for retningslinjer der dette tydeliggjøres fra departementet, da vi har sett eksempler på en annen praksis hos flere barneverntjenester. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har i løpet av 2012 mottatt et økende antall saker, (hendelsesbasert tilsyn) der temaet er barneverntjenestens involvering i barnefordelingsaker. I en del av disse sakene har Fylkesmannen i Sør-Trøndelag valgt å gi kritikk til barneverntjenesten. Dette har i hovedsak omhandlet:

1. Barneverntjenesten har ikke sikret en tilstrekkelig oversikt over saken og dens innhold og således gått langt i å støtte den ene av partene
2. Barneverntjenesten har ikke definert opplysningene som en bekymring (jfr. barnevernloven § 4-2) og har gått bort fra gjeldende lovverk med saksbehandlingsfaser og regler (melding – undersøkelse – tiltak). Til tross for at barneverntjenesten i noen av disse sakene ikke har valgt å definere det som en bekymring i hht. barnevernloven, har de likevel gått langt inn i saken med å gi råd og veiledning.

I forbindelse med landsomfattende tilsyn (LOT) avdekket Fylkesmannen i Sør-Trøndelag omfattende avvik i forhold til barneverntjenestens arbeid med undersøkelser og evaluering av hjelpetiltak til hjemmeboende barn. Dette må kunne betraktes som to av barneverntjenestens kjerneoppgaver per i dag. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag erfarer i tillegg at det stadig er gjentatte fristoverskridelser i barnevernet.

Den kommunale barneverntjenesten er tillagt mange oppgaver slik den er organisert per i dag. Fra generell råd og veiledning, undersøkelser, samt iverksettelse av tiltak som strekker seg fra velferdstiltak eller rene kompensierende tiltak til omfattende tiltak som opphold på foreldre/barn-senter. Barneverntjenesten har også myndighet til å begjære beslutning om omsorgsovertakelse og stiller da som partsrepresentant i fylkesnemnda. Ikke sjelden blir sakene anket og barneverntjenesten må møte i tingrett og lagmannsrett.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ser gjennom sin kontakt med kommunene, at det stadig er en utfordring for barneverntjenesten å sikre et systematisk og faglig godt nok arbeid. Det er ulike årsaker til dette; alt fra manglende kapasitet, stort gjennomtrekk av ansatte, manglende kompetanseutvikling, nyansatte med lite erfaring med mer.

Det er derfor slik Fylkesmannen i Sør-Trøndelag vurderer det, ikke tilrådelig at barneverntjenesten per i dag skal ivareta ytterligere oppgaver, også det som ligger utenfor barnevernloven. Større kommuner vil kunne jobbe med å spisse kompetansen på ulike områder innenfor samme tjeneste. Dette er imidlertid langt mer utfordrende i de kommunene som ligger utenfor storbyene og har lavt innbyggertall.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er av den oppfatning at å pålegge hjelpetiltak ikke er en god løsning. Det ligger i selve begrepet at hjelpetiltak er noe frivillig og en hjelp som partene ønsker. Per i dag kan fylkesnemnda pålegge foreldre at barnet skal i barnehage, samt opphold på foreldre/barn-senter. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag kan ikke se hvilke andre hjelpetiltak som skulle kunne pålegges. Endring krever en innsikt og en forståelse av problemet, samt en motivasjon for endring hos den tiltaket iverksettes for. I verste fall kan en påleggelse av hjelpetiltak øke terskelen og bidra til at prosessen mot en evt. omsorgsovertakelse forlenges.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag stiller seg derfor kritisk til at barneverntjenesten skal få utvidet myndighet og makt, også utover allerede eksisterende lovverk – som å stanse/begrense samvær, opptre som partshjelper med mer.

Fylkesmannens anliggende er at det per i dag ikke er kapasitet og tilstrekkelig kompetanse i barneverntjenesten til å kunne ivareta de rollene, oppgavene og det ansvaret det krever å begrense samvær samt opptre som partshjelper. Her er det variasjoner kommunene i mellom, og de største sårbarhetene vil oppstå i de små kommunene. Som nevnt ovenfor mener Fylkesmannen i Sør-Trøndelag at det er viktig at barneverntjenestene styrkes for å sikre stabilitet, samt utvikle kompetanse til å ivareta de allerede foreliggende lovkrav. I Sør-Trøndelag har vi nå iverksatt et omfattende opplæringsprogram i «Kvello-metoden» for alle ansatte i barneverntjenesten. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mener at dette vil være et bidrag til kompetanseutvikling i barneverntjenesten.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mener at det er interessant å utrede nærmere hvordan en bedre kan ivareta saker som omfattes av både barnevernlov og barnelov. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er ikke fremmed for å drøfte løsninger utenfor det allerede eksisterende systemet vi har per i dag, som fylkesnemnd og domstol. Det vises til NOU 2012:15 «Bedre beskyttelse av barns utvikling» og deres anbefaling om å vurdere på nytt om fylkesnemnda skal gis kompetanse til å treffe avgjørelser etter barneloven om daglig omsorg/foreldreansvar, og å utrede om en form for «family court» ordning kan erstatte dagens fylkesnemndsordning.

Kapittel 4

«Tap av samværsrett og/eller foreldreansvar som sivilt krav i straffesak»

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag vurderer at fordelene med å kunne reise spørsmål om tap av samværsrett og foreldreansvar som sivilt krav i forbindelse med en straffesak, er at partene unngår to parallelle rettsprosesser. Imidlertid vil en slik sammenslåing kreve at et slikt krav ivaretas av en bistandsadvokat med kompetanse på feltet. En annen bekymring er om de sivile kravene vil gis tilstrekkelig rom og oppmerksomhet i en pågående straffesak.

Kapittel 5

«Barns deltakelse»

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag tilslutter seg departementets forslag om en presisering i barnelovens § 31, slik at samvær også blir nevnt som eksempel på et personlig forhold som barnet skal få anledning til å uttale seg om. Videre tilsluttes at beslutningstakeren (dommeren) får ansvar for at barnet blir orientert om utfallet av saken og forklart hvordan barnets ønske/mening er tatt hensyn til.

Imidlertid mener Fylkesmannen i Sør-Trøndelag at det er av betydning at samtalene skal gjennomføres og tolkes av personer med fagkompetanse på barn og samtaler. En konsekvens av at barnets stemme skal tillegges mer vekt, kan være økt press overfor barnet fra foreldre som er i konflikt. Barnet står derfor etter all sannsynlighet i en sterk lojalitetskonflikt, og barnets uttalelser vil kunne være preget av dette.

Kapittel 6

«Opplysnings- og meldeplikt for dommere»

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag tilslutter departementets forslag om en lovendring hvor det klargjøres at også dommere, uavhengig av taushetsplikten,

har rett og plikt til å melde bekymring til barneverntjenesten dersom det avdekkes bekymringsfulle forhold med hensyn til barnets situasjon under saken.

Kapittel 7

«Saksbehandlingen i barnelovssaker for domstolene – saker med volds- og overgrepssproblematikk»

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag støtter departementets vurdering om at det er behov for å tydeliggjøre at dommeren bør vurdere om saken er egnet for mekling. Det vil etter Fylkesmannens vurdering, være vesentlig å tilstrebe kortest mulig rettsprosess i saker med volds- og overgrepssproblematikk og det ligger i sakens innhold at mekling ikke er egnet i disse sakene. En endring i barneloven som skal øke dommerens bevissthet om at han eller hun skal vurdere om saken er egnet for mekling, jfr. Barneloven § 61 nr. 1, første punktum tilsluttes.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag tilslutter videre at det legges ytterligere føringer i loven for å sikre at dommere benytter tradisjonell sakkyndig bistand etter barneloven § 61 nr. 3 der det er behov, også i saker der det ikke er opplagt vold- og overgrepssproblematikk men også i saker som ikke er tilstrekkelig opplyst.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag tilslutter også at det skal oppnevnes en representant til å ivareta interessene til barnet og at dette tydeliggjøres i lovbestemmelsen ved å konkretisere i hvilke saker dette kan være aktuelt, jfr. § 61 nr. 5.

Med hilsen

Lasse Arntsen (e.f.)
utdanningsdirektør

Marita Ugseth
rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.